

CONCEPTUALIZAREA ȘI LEXICALIZAREA OPOZIȚIILOR ÎN TEXTELE BIBLICE*

MIHAELA MARIN

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București
marin.rmibaela@gmail.com

Abstract: This article aims to analyze the meaning of the concept of opposition in biblical texts. We started from the definitions of the term opposition in the *Dictionary of Romanian Language* and we used contexts drawn from the *Bible* to illustrate our statements. We used a corpus made of contexts extracted from the Romanian versions of the *Bible* (1688, 1988). We identified the antonymic pairs and classified the metaphorical terms into 12 semantic fields.

Keywords: *Bible*, concept, Christ, dictionary, lexicalization, opposition, term.

1. Introducere

În rândurile de față vom porni de la definiția lexicografică a termenului *opозиție*, așa cum apare el în *Dicționarul Limbii Române* (DLR), și vom analiza modul în care se reflectă semantismul din dicționar în cuprinsul textului biblic. Corpusul folosit în prezenta cercetare este alcătuit din contexte extrase din *Vechiul și Noul Testament*, transpuse în românește în secolele al XVII-lea și al XX-lea (*Biblia de la București*, 1688, în ediția de la 1988; *Biblia sinodală* de la 1988). Referințele complete se regăsesc în bibliografia de la sfârșitul articolului. Pe baza corpusului am stabilit tipologia opozițiilor din textele biblice, modalitățile de exprimare a acestora și inventarul lexical aferent cu particularitățile morfo-semantice, sintactice, stilistice și etimologice specifice limbii române vechi și moderne.

2. Termenul în DLR

În *Dicționarul Limbii Române* (DLR) cuvântul OPOZIȚIE desemnează: 1. ‘Raportul dintre două lucruri sau două situații opuse, contradictorii; deosebire izbitoare, contrast. V. antiteză’. 2. ‘Împotrivire, opunere, rezistență’. Cuvântul vine din lat. **oppositio**, -onis, fr. **opposition**, germ. **Opposition** și este strâns legat de vb. *a (se)opune*.

Din definițiile menționate rezultă că opoziția este sinonimă atât cu ‘diferența de atitudine sau de comportament’, cât și cu ‘nesupunerea față de o autoritate sau contestarea unei reguli prestabilite de aceasta’.

---

* *Conceptualization and lexicalization of the opposition in biblical texts*

Potrivit textului biblic, prima ‘opozitie’ a apărut în lumea îngerilor și a dus la apariția celor două ierarhii antagonice, conduse de lideri între care nu e posibilă reconcilierea. Imposibilitatea nu se explică prin refuzul lui Dumnezeu, ci prin acela al îngerului căzut de a-l recunoaște pe Dumnezeu drept unică autoritate căreia trebuie să i se supună.

Is. 14:12-15, B1688: „În ceriu mă voiui sui, deasupra stelelor ceriului pune-voiui scaunul meu. Ședea-voiui în măgura naltă, preste munții cei nalți, cei despre miazănoapte. Sui-mă-voiui deasupra norilor, fi-voiui de potriua Celui Înalt. Și acum la iad te vei pogori și la temeaiile pământului.” B1988: „Sui-mă-voiui deasupra norilor și asemenea cu Cel Preaînalt voi fi. Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adâncului!”.

Consecințele acțiunii îngerului răzvrătit au fost cu atât mai grave, cu cât perturbă ordinea, armonia și ierarhia care a stat la baza întregii Creații a universului. Cu alte cuvinte, revolta a fost o tentativă eșuată de substituire a cosmosului cu haosul. Intervenția divină promptă și imediată a condus la restabilirea ordinii, întrucât a separat total binele de rău. Dumnezeu a oferit libertatea demonului să devină liderul taberei răului, să-și propună ierarhia proprie, însă fără a putea depăși granițele impuse de Dumnezeu. La rândul-i, îngerul răzvrătit are și el slujitori cărora le impune ascultarea necondiționată, îndeplinirea fără crâcnire a poruncilor, însă la modul despotic. „Noul stăpân” nu iartă, nu are milă, ci pedepsește drastic orice abatere a supușilor săi. Conflictul etern între bine și rău s-a mutat pe un alt teren odată cu apariția primilor oameni. Adam și Eva se lasă amăgiți de îndemnul ispititorului și acceptă propunerea acestuia ca pe o cale sigură de a deveni asemeni lui Dumnezeu și se trezesc „goi”, adică despărțiți de Dumnezeu și alungați din Paradis pentru neascultare. În loc de mult dorita înțelepciune, se trezesc cu o nedorită stare de confuzie care-i face să se ascundă de Dumnezeu. Opoziția primilor oameni față de autoritatea lui Dumnezeu a avut o miză aparent benefică pentru Adam și Eva, aceea a cunoașterii binelui și a răului, dar s-a dovedit a fi nu numai iluzorie, ci tragică pentru întregul neam omenesc. Bătălia câștigată de îngerul răzvrătit cu protopărinții Adam și Eva în Rai le-a adus pedeapsa lui Dumnezeu, moartea și obligativitatea de a-și câștiga traiul printr-o muncă istovitoare. În plan spiritual, au devenit terenul luptei dintre bine și rău:

Fac. 2:17, B1688: „Dentru lemnul a priceape binele și răul să nu mâncați dentr-însul; iară când veți mânca dentr-însul, cu moarte muri”. B1988: „Din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, [...] căci vei muri”.

3. Tipologia opozițiilor din textul biblic

Între cele două principii antagonice – Binele și Răul – nu există reconciliere, ci doar iminența anulării unuia de către celălalt (Răul e învins de Bine). Confruntarea celor două principii se manifestă în trei planuri: cel Ceresc, cel pământesc și cel uman.

Protagonistii luptei sunt Dumnezeu, Lucifer și omul. Lupta îmbracă o multitudine de forme de expresie mai ales în planul material-terestru și în cel uman, ultima fiind chiar mult mai complexă decât celelalte, întrucât se dă între om și semenii săi, dar și între binele și răul care se găsesc în chiar sufletul fiecărei ființe umane. Dumnezeu i-a pedepsit pe Adam și Eva pentru neascultarea lor, alungându-i din Rai, însă nu le-a anulat libertatea de a alege de ce parte vor să se situeze în timpul vieții pământești și după aceea. Exilarea pe Pământ are rolul de a-l înțelepți pe om ca să aleagă varianta potrivită și folositoare pentru sine. Omul pendulează permanent între bine și rău, se poate corecta, se poate întoarce din nou la Dumnezeu, dar izbânda sa este condiționată exclusiv de cooperarea cu Hristos-Dumnezeu.

Războiul omului cu sine este cel mai subtil și cel mai dificil dintre toate, pentru că presupune schimbarea totală a modului de viață, abandonarea perspectivei (extrem de tentante pentru om) de a-și fi propriul stăpân, de a fi independent față de Dumnezeu și care, în realitate, îl transformă în prizonierul veșnic al egoismului și al răutății, ajungând să semene cu îngerul căzut.

Identificăm următoarea schemă după care se structurează orice opoziție, indiferent de planul, de actanți și de formele sale de manifestare:

OPOZIȚIA are următorii pași: 1. Dorința de a-și realiza un scop diferit de cel al autorității căreia i se subordonează o persoană. 2. Revolta împotriva regulilor autorității inițiale. 3. Dobândirea independenței față de vechea autoritate. 4. Asumarea rolului de autoritate de către revoltatul devenit independent. 5. Îndeplinirea scopului urmărit de acesta din urmă. 6. Perturbarea ordinii prestabilite de autoritatea inițială. 7. Consecințele derivate de aici.

Având în vedere că există doar două principii antagonice care se confruntă din anistorie și până la sfârșitul veacurilor, o persoană se poate împotrivi binelui sau răului, dar nu se poate manifesta decât aparent ca autoritate. Omul este strict condiționat de Creator de a se plasa doar într-una sau alta dintre tabere, cu alte cuvinte poate fi ori de partea binelui, ori de cea a răului și nicidecum neutru. Neutralitatea este doar ipostază mascată a situații inconștiente în tabăra răului. Din Sfintele Evanghelii aflăm că numai Dumnezeu este bun, iar omul este tărâmul luptei între bine și rău, pentru că „face nu binele pe care-l vrea, ci răul pe care nu-l vrea”. De aici derivă și îndemnul Sf. Apostol Pavel adresat omului de a se împotrivi „până la sânge” pornirilor sale rele (Evrei 12:4). Acest lucru este posibil doar cu ajutorul lui Hristos-Dumnezeu, singurul care poate transforma pietrele în fii ai lui Avraam, așa cum poate face dintr-un păcătos un sfânt, gata să-L mărturisească pe Hristos cu prețul vieții și să se jertfească pentru semenii săi. Omul poate alege să răspundă sau nu chemării lui Dumnezeu de a se schimba, cu atât mai mult cu cât Hristos îi pune la îndemână calea care duce la viață, dar îl înștiințează totodată și care sunt consecințele refuzului.

Textul biblic cuprinde diferite forme de expresie ale opoziției. Ne referim la întâmplări, situații, acțiuni și protagoniști ai acestora.

3.1. Opozițiile din planul familiei. Iată câteva exemple:

a) Părinți buni vs. Părinți răi. Primii își pedepsesc copiii atunci când greșesc pentru a-i responsabiliza și pentru a-i determina să se corecteze. Tot așa face și Dumnezeu-Tatăl cu cei pe care-i iubește. Părinții răi, din contră, își lasă copiii să persiste în greșeli, din prea multă „îngăduință” sau „milă” greșit înțelese.

Evr. 12:5-8, B1688: „Pre carele iubeaște Domnul îl ceartă și bate pre tot fiul pre carele îl priimește. De veți răbda certarea, ca unor fii voao să apropie Dumnezeu. Căci care iaste fiul pre carele nu-l ceartă tatăl? Iară de sunteți fără de învățatură căriia părtaș s-au făcut toți, poate fi că copili sunteți, și nu fii. Apoi, pre ai trupului nostru părinți avemu-i certători și ne înfruntăm; nu cu mult mai vârtos ne vom supune la Părintele duhurilor și vom trăi?” B1988: „Pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește. Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii, Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați”.

b) Copii buni vs. copii răi. Ambii sunt oglinda părinților lor. Din păcate, fiii își pot întrece părinții în ticăloșie chiar dacă nu sunt conștienți de acest lucru: Mat. 23:31, B1688: „Mărturisiți [...] că sunteți fii celor ce au omorât (B1988: au ucis) pre proroci”.

c) Frați buni vs. Frați răi: Abel/Cain, Iosif/frații săi. Oamenii pot fi frați atât în scopuri nobile (ex. magii de la Răsărit, păstorii care i se închină lui Hristos, Sf. Apostoli care-L urmează pe Mântuitorul), cât și în scopuri rele (ex. locuitorii Sodomei și ai Gomorei, contemporanii lui Noe, fariseii și saducheii din vremea Mântuitorului, locuitorii care decid să-l ucidă pe Moștenitor pentru a-i lua împărăția, pe scurt, umanitatea în general).

3.2. Opoziția în relațiile dintre membrii comunității iudaice a *Vechiului Testament* în care Hristos vine pentru a le arăta oamenilor ce înseamnă să respecte Cuvântul lui Dumnezeu și ce așteaptă de fapt Dumnezeu de la ei în calitatea de popor ales și de fii ai lui Avraam. Hristos-Dumnezeu le spune că S-a întrupat pentru ca ei să aibă viață veșnică și în acest scop le vorbește celor mulți care nu cunosc Legea lui Moise, pentru că fariseii, cărturarii și învățătorii de lege deveniseră „păstori plătiți”, căzuseră într-un formalism religios inutil, steril și de-a dreptul nociv care exclude definitiv progresul spiritual. Aceștia nu se mai îngrijeau de sufletele semenilor lor, nu le mai explicau acestora înțelesul real al Scripturilor, ci redusese totul la un comerț de pe urma căruia dobândeau câștig și prestigiu social. Hristos-Dumnezeu vrea să le arate oamenilor că judecățile și Căile Sale sunt total diferite de cele ale oamenilor și să-i determine să abandoneze perspectiva falsă pe care o aveau despre virtuți și despre relația autentică a omului cu Dumnezeu și cu semenii săi.

Fariseul îi interzice femeii păcătoase să se apropie de Hristos, fiind foarte critic cu cea dintâi și, în același timp, scandalizat de atitudinea îngăduitoare a Domnului față de aceasta. Dumnezeu o iartă pe păcătoasă, pentru că, prin atitudinea ei sinceră,

recunoaște că Îl are în față pe Dumnezeu, spre deosebire de fariseul mândru și autosuficient transformat în judecător nemilos.

Luc. 7:36-37, B1688: „O muiare [...] păcătoasă [...] plângând, începu a spăla picioarele Lui cu lacrimi, și cu părul capului ei ștergea, și săruta picioarele Lui, și le ungea cu unsoarea. Și văzând fariseul carele chemase pre El, zise întru sine, zicând: «Acesta de-ari fi proroc, ar ști cine e și ce muiare e carea să atinge de El, că iaste păcătoasă»”. B1988: „O femeie păcătoasă [...] plângând, a început să ude cu lacrimi picioarele Lui, și cu părul capului ei le ștergea. Și văzând fariseul carele chemase pre El, zise întru sine, zicând: «Acesta de-ar fi proroc, ar ști cine e și ce fel e femeia care se atinge de El, că este păcătoasă»”.

3.3. Dumnezeu vrea smerenia și căința sinceră a omului hotărât să-și îndrepte greșelile. Nu cere nicidecum împlinirea riguroasă a unui set de prescripții religioase care să-i confere un statut superior în raport cu semenii săi (ex. Vameșul și fariseul).

Luc. 18:10, B1688: „Fariseul [...] să ruga: «Doamne, mulțămescu-Ți că nu sunt ca ceialalți oameni [...] sau ca și acest mitarnic.» [...] Iară mitarnicul, departe stând, nu vrea nici ochii să rădice cătră ceriu, ce bătea pieptul lui zicând: «Doamne, iartă mie păcătosului!»”. B1988: „Fariseul [...] se ruga în sine: «Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceialalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș [...]». Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: «Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!»”.

3.4. Hristos-Dumnezeu le recomandă oamenilor să împlinească legea în taină, fără să se laude cu „vrednicia lor” și fără să primească aprecierile celorlalți. Oamenii trebuie să aștepte răsplată de la Dumnezeu pentru strădania lor.

a) *Milostenia*: Mat. 6:3, B1688: „Tu, făcând (B1988: când faci) milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta”.

b) *Rugăciunea*: Mat. 6:6, B1688, B1988: „Când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa ta, te roagă Tatălui tău Celui dentr-ascunsu”.

c) *Postul*: Mat. 6:16, B1688: „Când postiți, nu vă faceți ca cei fățarnici, posomorâți (B1988: nu fiți triști ca fățarnicii)”.

d) *Purtarea față de semenii*: Mat. 6:14, B1688: „De veți lăsa (B1988: veți ierta) oamenilor greșalele lor, lăsa-va (B1988: ierta-va) și voao Tatăl Vostru cel din Ceruri”.

e) *Bunurile materiale trebuie să fie un mijloc și nu scop al existenței*: Mat. 6:17, 21-23, B1688: „Unde iaste comoara voastră (B1988: comoara ta), acolo iaste și inima voastră (B1988: inima ta)”.

f) *Sinceritatea deplină în relația cu Dumnezeu*: Mat. 6:24, B1688: „Nimeni nu poate sluji (B1988: să slujească) la doi domni”.

g) *Înțelepciunea și mărturisirea credinței cu mult curaj*: Mat. 10:17, B1688: „Feriți-vă de oameni, că vor da pre voi la adunări (B1988: pe mâna sinedriștilor)”.

h) *Formalismului religios și închistării în litera legii i se opun dragostea și spiritul legii*: Mat. 15:1, B1688, B1988: „Ucenicii Tăi calcă rânduiala bătrânilor, că nu-ș spală mânila

lor când mănâncă pâine?” vs. Marc. 7:1-16, B1688: „Lepădați porunca lui Dumnezeu, ca rânduiala voastră să păziți.”, B1988: „Ați lepădat porunca lui Dumnezeu, ca să țineți datina voastră”.

i) *Fățărnicia clerului îndeu atunci când deplânge uciderea prorocilor* Vechiului Testament: Mat. 13:27, B1688: „Vai voao, cărturari și farisei fățarnici! Că zidiți mormintele prorocilor și împodobiți mormintele direpților”. B1988: „Zidiți mormintele prorocilor și împodobiți pe ale drepților”.

3.5. Casa lui Dumnezeu e loc de rugăciune, nu târg. De aceea Hristos îi alungă din templu pe vânzătorii de animale și pe zarafi.

Luc. 19:46, B1688: „Întrând în besearică, începu a scoate pre cei ce vindea într-însa și cumpăra. [...] «Casa Mea casă de rugăciune iaste»”. B1988: „Intrând în templu, a început să scoată pe cei ce vindeau și cumpărau în ea. [...] «Va fi casa Mea casă de rugăciune»”.

3.6. Din perspectiva lui Hristos-Dumnezeu fiii lui Avraam sunt cei care ascultă de Dumnezeu și îi împlinesc poruncile, chiar dacă nu sunt descendenți ai acestuia. Luc. 3:8, B1688: „Faceți, dară, roduri destoinice pocăinței (B1988: roade vrednice de pocăință) și nu înceapereți a grăi întru voiș «Tată avem pre Avraam»”. B1988: „Nu începeți a zice în voi înșivă: Avem tată pe Avraam”.

3.7. Omul și Dumnezeu au perspective diferite asupra imaginii celui care vrea să fie conducător:

Marc. 10:42, B1688: „Cine va vrea să fie mare întru voi, să fie slugă voao. (B1988: „Care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru”) [...] Fiiul Omenesc n-avu venit să I să slujască, ce să slujască și să dea sufletul Lui răscumpărare pentru mulți”.

3.8. Iudeii sunt victimele imaginii lor greșite despre proroci și despre Mesia pentru că interpretează Scriptura prin prisma modului lor reduționist de a percepe realitatea (viața e doar materie și atât). De aceea nu rezonează nici la îndemnul lui Ioan Botezătorul, nici la chemarea Mântuitorului.

Luc. 7:25, B1688: „Cei cu veșminte slăvite și în desfătăciune fiind, la împărății sunt. [...] Că veni Ioan Botezătorul, nici pâine mîncînd, nici vin bînd, și ziceți: «Drac are». Veni Fiul Omenesc, mîncînd și bînd, și ziceți: «Iată om mîncătoriu și băutoriu de vin, vameșilor prienten și păcătoșilor»”. B1988: „Iată cei ce poartă haine scumpe și petrec în desfătare sunt în casele regilor. [...] A venit Ioan Botezătorul, nemîncînd pâine și negustînd vin, și ziceți: «Are demon!» A venit și Fiul Omului, mîncînd și bînd, și ziceți: «Iată om mîncăcios și băutor de vin, prienten al vameșilor și al păcătoșilor»”.

3.9. Pentru omul ancorat în *aici și acum* fericirea este dată de bogăția, mulțimea prietenilor, statutul social privilegiat. Dumnezeu condiționează fericirea viitoare de

acceptarea de bună voie a suferinței pe durata existenței pământești (cf. Textul Ferișirilor la Mat. 5:3-12).

3.10. Sf. Ioan Botezătorul este smerit și temător față de Domnul, Acesta la rându-i vine să fie botezat de Ioan pentru a le arăta oamenilor că trebuie să asculte de Cuvântul lui Dumnezeu și de slujitorii Săi: Mat. 3:14, B1688: „Eu trebuie să mă botez de Tine; și Tu vii la mine?” B1988: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la mine?”

3.11. Închinarea i se cuvine doar Dumnezeului celui Adevărat și nu e condiționată de avantaje materiale: Mat. 4:10, B1688: „Domnului Dumnezăului tău să te închini, și Lui sângur (B1988: numai Lui) să slujăști (B1988: să-I slujești)”.

3.12. Hristos nu a venit să desființeze Legea veche, ci doar s-o desăvârșească. Mat. 5:22, B1688: „Tot cel ce urgisește (B1988: oricine se mânie) pe fratele său [...] vinovat va fi judecătii (B1988: este vrednic de osândă)”.

3.13. Dumnezeu îl pedepsește pe păcătos, dar, dacă acesta se căiește și se îndreaptă, îl iartă. Mai mult, nici măcar în vremea ispășirii pedepsei nu-l părăsește pe păcătos. Fac. 4:14, B1688: „Dumnezău puse semnu lui Cain, ca să nu-l omoară pre dânsul tot cine va afla pre dânsul”. B1988: „A pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain, ca tot cel care îl va întâlni să nu-l omoare”.

3.14. Hristos-Dumnezeu a venit pentru toți oamenii, fie ei iudei, samarineni sau de alte neamuri: Mat. 15:26, B1688: „Nu e bine a lua pâinea feciorilor (B1988: să iei pâine copiilor) și a o arunca câinilor”.

3.15. Măreția Ierusalimului văzută de Sf. Apostoli contrastează cu prorocia prin care Hristos îi anunță dărâmarea. Mat. 24:1, B1688: „Ieșind Iisus den beserecă (B1988: din templu) [...] să apropiară ucenicii Lui să arate Lui zidurile beserecii (B1988: clădirile templului). «Nu va rămâne acicea piatră pe piatră care să nu să răsipească»”.

3.16. Statornicia lui Dumnezeu se află în opoziție cu firea schimbătoare a omului: Mat. 26:33-34, B1688: „Petr, zise Lui: «De să vor și toți zminti în Tine, iară eu niciodată nu mă voi zminti». Zise Iisus Lui: «Adevăr grăiesc ție că în ceastă noapte, mainte de cântatul cocoșului, de trei ori te vei lepăda de Mine»”. B1988: „Petru [...] I-a zis: «Dacă toți se vor sminti întru Tine, eu niciodată nu mă voi sminti». Zis-a Iisus lui: «Adevărat zic ție că în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine»”.

3.17. Petru și Iuda – două atitudini ulterioare săvârșirii aceluiași păcat. Petru se căiește sincer și-și plânge lepădarea de Hristos: Mat. 25:75, B1688: „Ș-aduse aminte Petăr (B1988: Petru și-a adus aminte) de cuvântul lui Iisus [...]. Și [...] plânse (B1988:

a plâns) cu amar”. Iuda se căiește și el, dar deznădăjduit fiind, se sinucide: Mat. 27:3-5, B1688: „Iuda, [...] căindu-se, întoarce cei 30 de arginți popilor [...] zicând: «Greșit-am vânzând sânge nevinovat». Și aruncând arginții în beserecă, [...] să spânzură”. B1988: „Iuda, s-a căit și a adus înapoi arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți. Zicând: «Am greșit vânzând sânge nevinovat». [...] Și el aruncând arginții în templu, s-a dus de s-a spânzurat”.

3.18. Omul are nevoie nu numai de hrana materială, ci și de cea spirituală: Mat. 4:5, B1688: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ce cu tot cuvântul carele iase den (B1988: care iese din) gura lui Dumnezeu”.

3.19. Jertfa și Învierea lui Hristos, ca și toată stradania Sfinților Apostoli, vor întâmpina o opoziție nemaiîntâlnită la sfârșitul veacurilor. Societatea descrisă de Sf. Apostol Pavel seamănă izbitor cu cea actuală.

2Tim. 3:8-12, B1688: „În zilele ceale de apoi sta-vor vremi nesilnice. Pentru că vor fi oameni iubitori de eiș, iubitori de argint, mândri, simeți, hulitori, la părinți neascultători, nemulțumitori, necurați, fără dragoste, neîmpăcați, pârâți, nestâmpărați, nedumeasteci, neiubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfați, mai vârtos iubitori de dezmiardăciuni decât iubitori de Dumnezău, [...] aceștea stau împotriva adevărului, oameni stricați la minte, nelămuriți în credință. Toți ceia ce vor cu bunăcredință a trăi întru Hristos Iisus goni-să-vor”. B1988: „În zilele din urmă, vor veni vremuri grele: Că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de argint, lăudaroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, lipsiți de dragoste, neînduplecați, clevețitori, neînfrânați, cruzi, neiubitori de bine, trădători, necuviințoși, îngâmfați, iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dumnezeu, având înfățișarea adevăratei credinței, dar tăgăduind puterea ei. [...] Aceștia stau împotriva adevărului, oameni stricați la minte și netrebniți pentru credință. Toți care voiesc să trăiască drept și cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniti”.

4. Modalități de exprimare a opozițiilor

În textul biblic, antonimia este un mijloc esențial de exprimare a ideilor și conceptelor opuse. Am selectat câteva exemple pentru a ilustra afirmația formulată anterior.

Cer/pământ: Fac. 1:5, B1688: „Au făcut (B1988: a făcut) Dumnezeu *cerul* și *pământul*.”

Moarte/viață: Deut. 20:15-19, B1688: „Pre moarte și pre viață dat-am înaintea feații tale”. B1988: „Viață și moarte ți-am pus eu astăzi înaintea”.

Lumină/întuneric; zi/noapte: Fac. 1:7, B1688: „Numi Dumnezeu *lumina* *zi* și *întunecarecul* [...] *noapte*”. B1988: „*Lumina* a numit-o Dumnezeu *ziua*, iar *întunericul* [...] *noapte*”.

Seară/diminează: Fac. 1:5, B1688: „Să făcu *sară* (B1988: a fost *seară*) și [...] *diminează* (B1988: *diminează*)”.

A privi cu îndurare/a nu lua aminte: Fac. 4:2, B1688: „Privi Dumnezeu preste Avel și preste darurile lui, Iară preste Cain și preste jârtvele lui *n-au luat aminte*”. B1988: „*A căutat* Domnul spre Abel și spre darurile lui, iar spre Cain și spre darurile lui *n-a căutat*”.

Blagoslovenie/blestem: Deut. 30:19, B1688: „Dat-am înaintea feții tale, *blagoslovenia* și *blestemul*”. B1988: „Ți-am pus eu astăzi înainte *binecuvântare și blestem*”.

A cădea de sabie/a se abate: Num. 14:42, B1688: „*Veți cădea cu sabie*; pentru care lucru v-ați întorsu, *neascultând* pre Domnul”. B1988: „*Veți cădea de sabie*, pentru că v-ați abătut de la Domnul”.

A plânge/a se mângâia: Mat. 2:18, B1688: „Rahila *plângându* copiii săi nu vrea să să *mângâie*”. B1988: „Rahela își *plânge* copiii și nu voiește să fie *mângâiată*”.

Păcătos/dirept (păcătos/robilul lui Dumnezeu): Ps. 33:20-21, B1688: „Moartea *păcătoșilor* e rea (B1988: e cumplită) și cei ce urâsc pre cel *dirept* vor greși. Mântui-va Domnul sufletele robilor Lui (B1988: robilor Săi) și nu vor greși toți ceia ce nedejduiesc pre El (B1988: toți cei ce nădăjduiesc în El)”.

Adam/Noi: Fac. 3:22, B1688: „*Adam* să făcu ca unul dentru *Noi*, ca să priceapă binele și răul”. B1988: „*Adam* s-a făcut ca unul dintre *Noi*, cunoscând binele și răul”.

Milă/jertfă: Mat. 9:11, B1688: „*Milă* voiu, și nu *jârtvă*”. B1988: „*Milă* voiesc, iar nu *jertfă*”.

Înțept/nebur: Mat. 25:1, B1688: „Cinci [fecioare] erau *înțelepte* și cinci *ne bune*”. B1988: „Cinci [...] erau *fără minte*, iar cinci erau *înțelepte*”.

Sănătos/bolnav, drept/păcătos: Luc. 5:21, B1688: „Nu le trebuiaște *sănătoșilor vraci*, ce *bolnavilor*. N-am venit să chem pre *drepți*, ce pre *păcătoși* la pocăință”. B1988: „N-au trebuință de *doctor* cei *sănătoși*, ci cei *bolnavi*. N-am venit să chem pe cei *drepți* ci pe cei *păcătoși* la pocăință”.

A face bine/a face rău; a mântui/a pierde: Luc. 6:9, B1688: „Să cade în sâmbete, *bine a face* au rău a face? Suflet a-l *mântui* au a-l *piarde*?” B1988: „Se cade [...] sâmbăta *a face bine* sau *a face rău*? *A scăpa* un suflet sau a-l *piarde*?”

5. Inventarul lexical utilizat pentru exprimarea opozițiilor

Pentru exprimarea opozițiilor se utilizează cuvinte vechi, moștenite în română din latină, preluate din substratul traco-dac¹, împrumutate din slavă și greacă, precum și derivate pe teren românesc de la cuvintele menționate.

Din perspectiva apartenenței lor la clasele morfologice, aceste lexeme sunt substantive comune: *balaur, capră, fariseu, fiu, fur, grâu, împotrivire, întuneric, lumină, neghină, om, oaie, păcătos, păstor, satana, șarpe, tâlbar, vameș*; substantive proprii: *Maria, Lazăr, Eva, Dumnezeu*; verbe: *a se pocăi, a crede, a despărți, a smulge, a asculta, a împlini, a se împotrivi, a lupta, a nu crede*; adjective: *bun, drept, mult, puțin, chemat, ales, binecuvântat, blestemat*; adverbe: *bine, rău*; pronume: *noi, unul, altul*. Aceste cuvinte alcătuiesc serii

¹ Termenii de substrat folosiți sunt: *balaur, brâu, buză, măgură, mire* (Brâncuș 1983, 33, 46, 53, 96, 143).

sinonimice de doi, trei și chiar patru termeni. Traducătorii textelor biblice au apelat la termeni cunoscuți și folosiți în toate regiunile locuite de români. Frecvența acestor cuvinte în limba literară actuală se explică prin importanța acestora în ansamblul lexicului românesc din toate epocile, prin expresivitatea și complexitatea semantismului acestora (Dimitrescu 1995, 34).

În afara părților de vorbire enumerate, se întrebuițează și o serie de unități frazeologice:

a) locuțiuni verbale:

A fi netăiat împrejur la inimă și la urechi: Fapte 7:51, B1688: „Nesilnici la cerbice și neobrezuiți cu inima și cu urechile, voi pururea Duhului Sfânt stați împotriva!” B1988: „Voi, cei tari în cerbice și netăiați împrejur la inimă și la urechi, voi pururea Îi stați împotriva Duhului Sfânt”.

A cinsti cu buzele: Mat. 7:6, B1688: „Acest norod cu buzele Mă cinstește, iară inima lor departe e de la Mine”. B1988: „Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lor e departe de Mine”.

A sta împotriva: 2Tim. 4:15, B1688: „De [Alexandru] și tu să te păzești, pentru că foarte stă împotriva la ale noastre cuvinte”. B1988: „Păzește-te și tu de el [Alexandru arămarul], că tare mult s-a împotrivit cuvântărilor noastre”.

A-și întări inima: Evrei 3:7-9, B1688: „Astăzi de veți auzi glasul Lui, Nu întăriți inimile voastre, ca și la amărăciune, în ziua ispitirii în pustiu, Unde au ispitit pre Mine părinții voștri”. B1988: „Dacă veți auzi astăzi glasul nu vă învârtoșați inimile voastre, ca la răzvrătire în ziua ispitirii din pustie. Unde M-au ispitit părinții voștri, M-au încercat”.

A sta împotriva: Evrei 12:4, B1688: „Că încă nu până la sânge ați stătut împotriva, spre păcat împotriva lepădându-vă”. B1988: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până a sânge”. vs. Fapte 5:38, B1688: Nu cândai și vrăjmașii lui Dumnezeu să aflați”. B1988: [Iudeilor] nu cumva să vă aflați și luptători împotriva lui Dumnezeu”.

b) locuțiuni adjectivale: *fără minte, târziu cu inima, zăbavnici cu inima*: Luc. 24:24, B1688: „O, voi, fără minte și târziu cu inima a creade la toate carele au grăit prorociei”. B1988: „O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ce sunteți, ca să credeți toate câte-au spus prorociei”.

c) sintagme: *fiii oamenilor, Fiii lui Dumnezeu, păstorul plătit, Păstorul cel Bun; cei răi; mulți chemați, puțini aleși; Fiul lui Dumnezeu; Mielul lui Dumnezeu*.

6. Utilizarea unor elemente lexicale cu caracter simbolic

În textul biblic se face de multe ori apel la simboluri pentru a înfățișa idei, concepte, situații ori trăsături opuse. Termenii folosiți în acest scop aparțin următoarelor sfere semantice:

6.1. Plante: Mat. 7:17-18, B1688: „Au face *pomul bun* și *poamele* lui *bune*, sau face *pomul putred* și *poamele* lui *putred*”. B1988: „Nu poate *pom bun* să facă *roade rele*, nici *pom rău* să facă *roade bune*”. vs. Luc. 3:17-18, B1688: „Acela va boteza pre voi cu

Duhul Sfânt și cu foc, [...] și va strânge *grâul* în jâcnita Lui, iară *paiete* le va arde cu foc nestinsu”. B1988: „El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc [...] ca să curețe aria și să adune *grâul* lui în jtnița Sa, iar *pleava* o va arde cu foc nestins”.

6.2. Animale și pășări: Mat. 9:36-37, B1688: „Niște *oi* ce n-au păstoriu”. B1988: „Niște *oi* care n-au păstor”. vs. Mat. 10:16, B1688: „Ca *oile* în mijlocul *lupilor*; deci fiți înțelepți ca *șerpii* și întregi ca *porumbii*”. B1988: „*Oi* în mijlocul *lupilor*; fiți înțelepți ca *șerpii* și nevinovați ca *porumbeii*”. Mat. 25:33, B1688: „*Oile* de-a dreapta Lui, iară *caprele* de-a stânga”. B1988: „*Oile* de-a dreapta Lui, iar *caprele* de-a stânga”. vs. Mat. 12: 12, B1688: „Iaste omul mai osebit decât *oaia*”. B1988: „Se deosebește omul de *oaie*”. vs. Mat. 15:21, B1688: „Nu sunt trimis ce numai cătră *oile* ceale perite (B1988: decât către *oile* pierdute) ale casei lui Israil”. Mat. 15:26, B1688: „Nu e bine a lua (B1988: să iei) pâinea feciorilor (B1988: copiilor) și a o arunca *câinilor*”. vs. Mat. 15:28, B1688: „Doamne [...] *câinii* mănâncă den fărâmele cealea ce cad den masa domnilor lor (B1988: din cele ce cad de la masa stăpânilor lor)”.

6.3. Forme de relief: Luc. 6:12, B1688: [Hristos] „ieși în *munte* să să roage [...] și, [...] stătu în *loc șăsu*, [...] mulțime multă de nărod [...] după lângă *marea* Tirului și a Sidonii”. B1988: „Iisus a ieșit la *munte* ca să Se roage. [...] a stat la *loc șes*, [...] mulțime mare de popor [...] de pe *țărmlul* Tirului și al Sidonului”. vs. Luc. 3:5, B1688: „Toată *valea* să va împlea, și tot *muntele* și *măgura* să va smeri, și ceale strâmbe vor fi dreapte, și ceale aspre spre căi neatede”. B1988: „Orice *vale* se va umple și orice *munte* și orice *deal* se va pleca; căile strâmbe se vor face drepte și cele colțuroase, drumuri netede”.

6.4. Construcții: Luc. 6:48-49, B1688: „[Omul] ce zidește *casă*, [...] și puse *temelie* preste piatră”. B1988: „Un om care, zidindu-și *casă*, [...] i-a pus *temelia* pe piatră”.

6.5. Obiecte casnice: Mat. 9:17, B1688: [Oamenii] „nici bagă vinu nou în *foi* vechi, iară de nu, să sparg *foii* și vinul să varsă și *foii* pier”. B1988: „Nu pun oamenii vin nou în *burdufuri* vechi; altminterea *burdufurile* crapă; vinul se varsă și *burdufurile* se strică”.

6.6. Alimente: Luc. 9:13, B1688: „Nu iaste la noi mai mult de cinci *pâini* și doi *pești*, poate că vom merge noi să cumpărăm mulțimii aceștiua *bucate*”. B1988: „Nu avem mai mult decât cinci *pâini* și doi *pești* [...] ducându-ne vom cumpăra *merinde*”. vs. Luc. 9:16, B1688: „Luând ceale cinci *pâini* și cei doi *pești* [...] le blagoslovi”. B1988: „Iisus luând cele cinci *pâini* și doi *pești* [...] le-a binecuvântat”. vs. Luc. 24:42, B1688: „Ei deaderă Lui o parte de *peaste fript* și dentr-un *fagur de miare*.” B1988: „Ei i-au dat o bucată de *peste fript* și un *fagure de miere*”.

6.7. Băuturi: Mat. 9:17, B1688: [Oamenii] „bagă *vinul* nou în *foi* noi”. B1988: „Pun *vin* nou în *burdufuri* noi”. vs. Ioan 2:9, B1688: „Gustă arhitriclinul *apa* vin făcută”. B1988: „Nunul a gustat *apa* care se făcuse *vin*”. vs. Mat. 3:4, B1688: „*Hrana* lui [Ioan] era *vlăstare și miare sălbatecă*”. B1988: „*Hrana* lui [Ioan] era *lăcuste și miere sălbatică*”.

6.8. Îmbrăcăminte, materiale textile: Mat. 9:16, B1688: „Nimeni nu va cârpi *veșmântul* vechiu cu *peatec* nou, că scoate plinirea lui de către *haină* și mai rea spărtură să face”. B1988: „Nimeni nu pune *petic de postav* nou la o *haină* veche, căci *peticul* acesta, ca

umplutură, trage din *haină* și se face o ruptură și mai rea”. vs. Mat. 3:4, B1688: „Ioan avea *îmbrăcămintea lui de păr de cămilă și brâu de curea* prejur mijlocul lui”. B1988: „Ioan avea *îmbrăcămintea din păr de cămilă și cingătoare de piele* împrejurul mijlocului”.

6.9. Membrii familiei: Mat. 10:35, B1688: „Omul asupra *tatălui* său, și pre *fată* asupra *mâne*-sa, și *nor* asupra *soacră*-sa. Și pizmașii omului – *cei den casa* lui”. B1988: „*Fiul împotriva tatălui; fiica împotriva mamei; nora împotriva soacrei*; dușmanii omului vor fi *casnicii* lui”.

6.10. Relații sociale: Mat. 9:14-15, B1688: „Zise lor Iisus: „Au pot fiii *nunteei* jăli până iaste cu ei *gînele*? Ce vor veni zilele când să va lua de la ei *gînele*, și atunci vor posti”. B1988: „Iisus le-a zis: Pot oare, fiii *nunții* să fie triști câtă vreme *mirale* este cu ei? Dar vor veni zile când *mirale* va fi luat dela ei și atunci vor posti”.

6.11. Meserii: Mat. 9:37, B1688: „*Secerătură* e multă, iară *lucrători*-s pușini”. B1988: „*Secerișul* e mult, *lucrătorii* sunt pușini”.

6.12. Evenimente istorice: Mat. 10:34, B1688: „N-am venit să pui *pace*, ce *sabie*”. B1988: „N-am venit să aduc *pace*, ci *sabie*”.

7. Concluzii

1. În prezentul articol am trecut în revistă principalele opoziții existente în textele biblice, pe baza unui corpus alcătuit din contexte extrase din Sfânta Scriptură, edițiile 1688 și 1988.

2. Pornind de la opoziția fundamentală dintre *bine* și *rău*, am identificat următoarele ipostaze sub care acestea se concretizează în textul biblic: material/spiritual; perspectiva divină asupra realității/perspectiva umană; individ/semeni.

3. Conceptele antagonice își găsesc expresia în perechile antonimice și lexemele cu sens simbolic. Acestea din urmă au fost încadrate în douăsprezece câmpuri semantice.

4. Inventarul lexical la care au apelat traducătorii cuprinde termeni moșteniți din latină, preluați din substratul traco-dac, împrumuturi slave și grecești, precum și derivate pe teren românesc de la aceste baze.

5. Din perspectivă morfologică, elementele inventarului lexical sunt substantive (comune și proprii), pronume, adjective, verbe, adverbe, o parte dintre acestea figurând și în unități frazeologice (expresii, locuțiuni, sintagme).

6. În lucrarea de față am făcut o trecere în revistă a câtorva dintre aspectele legate de un subiect atât de complex cum este cel al opoziției în textul biblic. Prin urmare, nu avem pretenția epuizării temei de față. Sperăm ca observațiile noastre să fie un punct de plecare pentru o cercetare mai amplă și mai amănunțită a antinomiilor în textele religioase.

8. Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

B1688 = *Biblia adevă Dumnezeiasca scriptură ale cei veachi și ale cei nouo leage toate*, Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban-Vodă Cantacuzino, domnul Țării Românești. Retipărită după 300 de ani în facsimil și transcriere cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1988.

B1988 = *Biblia sau Sfânta Scriptură* tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1988.

DLR = *Dicționarul limbii române*, ediție anastatică în 19 vol., București, Editura Academiei Române, 2010.

B. Literatură secundară

Brâncuș, Grigore, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.

Dimitrescu, Florica, *Dinamica lexicului românesc – ieri și azi*, Cluj-Napoca/București, Editura Clusium /Editura Logos, 1995.